

Friedenstanz.

Es keimen der Seele Wünsche,
Es wachsen des Willens Taten,
Es reifen des Lebens Früchte.

Ich fühle mein Schicksal
Mein Schicksal findet mich.
Ich fühle meinen Stern,
Mein Stern findet mich.
Ich fühle meine Ziele,
Meine Ziele finden mich.

Meine Seele und die Welt sind Eines nur.

Das Leben, es wird heller um mich,
Das Leben, es wird schwerer für mich,
Das Leben, es wird reicher in mir.

Strebe nach Frieden,
Lebe in Frieden,
Liebe den Frieden.

Rudolf Steiner.

Eerste van een aantal Gedachtesporen over Spel.

1. wat is Spel

Een jaaropleiding in Spel en sociale kunst veronderstelt dat er tussen Spel en sociale kunst een samenhang bestaat.

Allereerst zullen we dan ook op zoek gaan naar deze samenhang.

Spel, zoals hier bedoeld wordt is iets anders dan spel in de gangbare alledaagse betekenis van het woord.

Met Spel, wordt aansluiting gezocht bij het gedachtegoed van de Duitse filosoof en dichter Friedrich Schiller.(1759-1805).

Schiller beschrijft drie oerdriften, drie impulsen, drie streefrichtingen van de menselijke ziel.

Hij heeft deze drie impulsen beschreven in een aantal brieven die we kennen als:

"die Aesthetische Erziehung des Menschen".

Hij beschrijft in deze brieven een streven van de ziel naar de rede, naar het intellect(vorm).

Formtrieb

Anderzijds is er een streven naar de stof, naar de natuurlijke driften. *Stofftrieb*

Schiller beschrijft een sturend intellect dat van bovenaf regeert en de natuurlijke driften van de mens die uitgaan van het materiële bestaan.

Tussen deze twee krachten die hij de krachten van de vorm en die van de stof noemt,leeft een derde impuls. De zogenoemde *Spieltrieb*.

Met twee oerdriften in de mens,waar plicht en neiging heersen, bevindt zich een derde gebied, een gebied in de ziel waar de wil van de mens vrij is. (4^e brief)

Dit vrije gebied is het gebied van het Spel.

Schiller komt tot de volgende uitspraak(15^e brief):

De mens speelt alleen indien hij in de volle betekenis van het woord mens is en hij is alleen dan geheel mens wanneer hij speelt.

Het spel, het spelen wordt hier in samenhang gebracht met menswording.

Spel is misschien niet zo`n geschikt woord, vandaag de dag, omdat het snel allerlei associaties oproept die wegvoeren van de hier bedoelde betekenis.

Schiller beschrijft de krachten van het midden.

En hij doet dat door een eigen kwaliteit aan dit midden toe te kennen.

Dit vrij middengebied van de *Spieltrieb* is niet een mix van twee polen maar kent een eigen impuls,een eigen kwaliteit.

Zoals dat ook geldt voor het menselijk lichaam.

Met dit middengebied hangen kwaliteiten samen zoals;

- ritme
- oriënteren
- aandachtige presentie
- ademhaling; fysiologisch,zielsmatig en geestelijk.
- tegenwoordigheid.

De kernvraag in het leven en werk van Schiller was de vraag hoe de mens een sociaal en moreel wezen kan worden.

Het Spel is een poging tot een antwoord op die vraag.

Spel is het binnengaan van een gebied waar afspraken vooraf niet gelden.

Spel kent geheel andere karakteristieken die vooralsnog niet zo eenvoudig te benoemen zijn.

Spel is een gebied binnengaan waar opvoedingspatronen, vooringenomen standpunten, conventies, rolpatronen, machtsverhoudingen e.d. allemaal geen toegang hebben.

Of andersom gezegd; zijn deze machtsverhoudingen, rolpatronen e.d. er wel dan wordt er niet gespeeld.

In het Spel komt een totaal andere moraliteit tot verschijning, dan de morele wet die van buiten komt, de wet vanuit b.v. de samenleving of de opvoeding.

De moraal van zoals het hoort.

Spel gaat uit van de aandachtige presentie van diegenen die spelen.

Tegelijkertijd wekt het spel deze presentie in ons.

Er zijn een aantal karakteristieken van Spel te benoemen zoals:

- Spel kent geen herhaling. Het is altijd nieuw en in wording
- Spel heeft geen doel waarnaar het streeft. Het is doel in zich
- Spel gaat niet alleen. Spel gaat uit van en gaat in op de ander.
- Spel sluit niet uit. Iedereen kan meedoen.
- Spel kent geen begin en geen einde
- Spel kent geen meester en geen leerling. Allen leiden allen.
- Spel gaat uit van het midden
- Spel brengt de ruimte in haar wezen tot verschijning
- Spel brengt de tijd in haar wezen tot verschijning
- Spel is onvolkomen
- Spel zoekt dialoog, zoekt oriëntatie.

Spel gaat, zo blijkt, over beweging; over beweging samen met anderen.

Maar wat is beweging?

Wat beweegt ons en wat is de samenhang tussen beweging en de wil?

Op het bewegingsvraagstuk en de samenhang met de wil ga ik hier niet in.

Dit wordt in de volgende publicatie besproken.

Spel, zoveel is duidelijk, is verweven met het sociale en intermenselijke leven.

Spel komt tot verschijning in de ruimte en in de tijd.

Daar waar we bewegen.

Dit bewegen nemen we waar met onze zintuigen.

Met onze 12 zintuigen nemen we onszelf, de wereld om ons heen, en de anderen waar.

In het Spel wordt een zintuig gewekt dat ik het beste kan omschrijven als de **socialzin**.

Deze socialzin is a.h.w. een 13^e zintuig.

Het is een zintuig dat de andere 12 in zich verenigt maar dat pas ontplooit kan worden in het intermenselijk samenzijn.

In het Spel komen de tijd en de ruimte in hun kwaliteiten tot verschijning, vanuit een samen bewegen.

Het waarnemen hiervan gebeurt met deze socialzin.

De socialzin is het zintuig waarmee we waar kunnen nemen, dat wat gevraagd wordt.

Deze waarneming vraagt om aandachtige presentie.

Aandachtige presentie is voorwaardelijk.

Spel is derhalve ten diepste verweven met de aandacht.

De sociaalzin is het zintuig waar we in de intermenselijke ruimte waarnemen, een wereld die er is tussen de mensen.

Letterlijk inter(tussen) en esse(dat wat is).

Aan de **sociaal-zin** ontstaat de **socio-tonie**. Het afgestemd zijn op elkaar.

Een afstemming die niet van te voren is opgelegd of bepaald.

Een afstemming die naar geen uiterlijke morele wet luistert, en die vrij is van elke conventie; van elk opgelegd cultuur-of opvoedings patroon.

Nieuwe begrippen ontstaan hier zoals: * tussenruimte

* tussentijd

Wat zich weeft in deze werelden tussen de dingen en tussen de tijd is wat Schiller Spel noemt.

De sociaal-zin is **niet** in de fysieke menselijke organisatie te vinden.

Niemand heeft alleen, ik bedoel individueel, een sociaal-zin .

Deze nieuw te verwerven zintuig kwaliteit weeft en wordt gewekt tússten mensen.

De wereld waarin ze zich openbaart is de wereld van de inter- esse en de inter- chroniciteit.

Karakteristiek voor de wereld van de interchroniciteit is dat de tijd als meetbare kwantitatieve grootheid verdwijnt.

De tijd openbaart zich hier ondermeer als duur en als ritme.

Een andere karakteristiek voor de sociaal zin is het oriënteren.

Het oriënteren op het landschap, op het licht, op de wind, samen met en in wisselwerking met de ander.

Aan dit oriënteren kan de bewegings dialoog ontstaan.

De mens speelt met het landschap- speelt in het landschap.

De mens speelt met de elementen- speelt in de elementen.

Dit spelen wekt in ons de kunstenaar. Het is een creatief en scheppend proces.

Deze kunst om te verstaan wat gevraagd wordt en daarop te antwoorden kun je sociale kunst noemen.

De ruimte als kwantitatieve meetbare grootheid(vorm, getal, afmeting) verdwijnt bij dit spelen.

De tijd als meetbare kwantitatieve grootheid verdwijnt(seconde e.d.)in een ritmisch, wevend en spelend bewegen.

De tijd speelt met de stof en komt aan de stof tot verschijning.

De natuur brengt dit duizendvoudig tot verschijning.

De ruimte speelt met de stof en laat deze als vorm duizendvoudig tot openbaring komen.

Aan het oriënteren ontstaat de bewegings dialoog.

Oriënteren - de hang naar de Oriënt.

Het Oosters streven om op te gaan, om in te slapen aan de ander en in de ander. Om op te gaan in de natuur.

Maar ook het ontwaken aan de zintuigen die zich oriënteren.(het Westen).

Deze twee werelden verbinden zich in de aandacht.

De aandacht is de dragende grond attitude bij het ontwikkelen van de sociaal-zin.

Aandachts scholing is scholing van de wil.

Het is een van de stappen die de mens kan zetten om met een ontwaakt bewustzijn de mysteriën van de wil binnen te treden.

Immers, de aandacht is in principe vrij. We kunnen onze aandacht op alles richten.

Aandacht is in beginsel verbonden met een wilsbesluit en een handeling die in vrijheid genomen kunnen worden.

Zo kunnen we een aantal karakteristieken beschrijven die met de sociaal-zin verbonden zijn:

- ^ bewegingsdialoog
- ^ oriënteren
- ^ aandacht
- ^ inslapen en wakker worden in gelijktijdigheid
- ^ in het spel kan de sociaal-zin geoefend en ervaren worden
- ^ niemand heeft een sociaal zin alleen. Sociaal-zin is verbonden met de ander, of het andere.
- ^ sociotonie is de ervaring horende bij de sociaal zin, zoals het ervaren van druk thuishoort bij de tastzin en het licht bij het oog.
- ^ inter chroniciteit en interesse zijn gebieden waar de sociaal-zin geoefend kan worden en sociotonie tot verschijning komt.

Aan de aandacht die zich o.a. in het spel openbaart komen die ziele kwaliteiten vrij die deugd genoemd worden.

Bijvoorbeeld respect, betrokkenheid e.d.

Het spel brengt de deugd tot verschijning. Het is echter geen vooraf bepaald doel.

Het hoort bij het spel, en van te voren is het volledig open of en zo ja welke aandachtskwaliteiten er uit het spel oplichten.

Spel is het altijd wordende- het altijd nieuwe, en het willen sturen van het spel met een vooropgezet doel vernietigt het spel, en schept de ruimte voor dogma, voor psycho-analyse etc.

Het tot verschijning komen van de deugd aan het spelen, wekt de zingeving in de harten.

Hier ligt ten diepste de verbinding tussen zin en zintuig.

De aandacht wekt de zin en de zingeving.

De aandacht verleent ons zingeving voor o.a. de wereld waarin we leven.

En de aandacht is een werkzame kracht in die wereld. Aandacht verandert de omgeving.

Aandacht werkt bevrijdend op de scheppende krachten in de natuur en is de basis voor ontmoeting.

Ontmoeting met een ander mens- ontmoeting met de natuur rijken- ontmoeting met de wereld.

Zo is Spel in haar essentie een zoeken naar en een tot verschijning laten komen van Vrede, waarbij ik aansluit op de spreuk waarmee ik dit schrijven ben begonnen.

Literatuurverwijzingen:

1. Brieven over de esthetische opvoeding van de mens

F.Schiller

Vertaald door A.Leemhuis

ISBN 90.391.0602.9 Kok Agora

2. talloze gesprekken en workshops met W.Kuhfuss- pedagoog in

Waldkirch(Duitsland)Belangrijkste vertegenwoordiger van het vertalen van de Spieltrieb naar werkbare begrippen en spelvormen.

3. Naar de 21^e eeuw (hoofdstuk over de nieuwe moraal)

B. Lievegoed

ISBN 90.6038.055

4. Zur Sinneslehre

R.Steiner

ISBN 3.7725.0073.0

